

IBAN: INTERNATIONAL BANK ACCOUNT NUMBER

A EUROPEAN COMMITTEE FOR BANKING STANDARDS (ECBS) által 2001. februárban kiadott, EBS204 V3 jelű szabvány rögzíti a nemzetközi számlaszám formáját, valamint eljárást mutat be az IBAN részét képező ellenőrzőszám kiszámítására és az IBAN helyességének megállapítására.

A Magyar Nemzeti Bank elnökének 9/2001. (MK 147.) MNB rendelkezése a pénz- és elszámolásforgalom, valamint a pénzfeldolgozás szabályairól határidőket állapít meg az IBAN kibocsátására és elfogadására (az 57. § (2)-(5) bekezdéseiben), ezért - a bankok által elvégzendő feladatok megkönnyítése érdekében - hasznos lehet magyarul is összefoglalni az ellenőrzőszám képzésének és ellenőrzésének lépéseit.

I. Az IBAN formái

1. Az elektronikus forma

1.1. A legfeljebb 34 egymás után elhelyezkedő alfanumerikus karakter a következő, egymást követő alkotóelemekből áll:

- **ország kód:** két betűs, az ISO 3166 szerint meghatározott ország kód, annak az országnak a kódja amelyikben az IBAN-t szolgáltató bank/bankfiók található;
- **ellenőrző szám:** 2 számjegy, amelyet a II. 2. pontban meghatározott módon képeztek;
- **alap bankszámlaszám** (Basic Bank Account Number, **BBAN**): legfeljebb 30 alfanumerikus karakter, 0-9, A-Z (csak nagybetű), elválasztójelek nélkül.

1.2. A BBAN országonként fix hosszúságú.

1.3. A BBAN tartalmazza a számlaszámot szolgáltató banknak/bankfióknak az azonosító kódját, a BBAN-on belüli található fix pozíciókon, országonként meghatározott módon.

2. A papíros forma

Az IBAN papíros megjelenítése megegyezik az elektronikussal, azzal az eltéréssel, hogy szóközzel elválasztott négyes csoportokra oszlik. Az utolsó csoport változó hosszúságú, legfeljebb 4 karakteres lehet.

Az ISO 13616 szabvány abban tér el az ECBS szabványtól, hogy az ISO szabványban az "IBAN:_" szóközzel végződő kódsorozat megelőzi az IBAN számlaszámot.

3. Példák az IBAN-ra

ország	BE	FR	HU
számlaszám	510-0075470-61	20041 01005 0500013M026 06	11773016-11111018-00000000 10700079-21421480-11110000
elektronikus IBAN	BE62510007547061	FR1420041010050500013M02606	HU??117730161111101800000000 HU??107000792142148011110000
papíros IBAN	BE62 5100 0754 7061	FR14 2004 1010 0505 0001 3M02 606	HU?? 1177 3016 1111 1018 0000 0000 HU?? 1070 0079 2142 4801 1110 0000

A magyar számlaszámban ?? jelzi, hogy az értéket a MODULO 97-10 algoritmus segítségével kell meghatározni

II. Az ellenőrzőszámok helyességének vizsgálata és képzése

1. Az ellenőrzőszámok helyességének vizsgálata

Az ellenőrzést megelőző lépés

Ha az IBAN papír formátumú, akkor úgy kell alapformátumúvá tenni, hogy törölni kell az összes nem alfanumerikus karaktert.

A *BE62 5100 0754 7061* számlaszámból *BE62510007547061* lesz.

Első lépés

Az IBAN első négy karakterét a számjegyek jobb végére kell illeszteni.
Az eredmény = 510007547061BE62

Második lépés

A következő oldalon található konvertáló tábla segítségével a betűket számjegyekké kell alakítani.

Az eredmény = 510007547061111462

Harmadik lépés

Alkalmazni kell a MOD 97-10 módszert (lásd ISO 7064). Az ellenőrzőszám akkor helyes, ha a modulo 97 számítás eredményeként a maradék 1.

Az 510007547061111462 osztva 97-el maradékul 1-et kapunk.

2. Az ellenőrzőszámok képzése

Az ellenőrzőszámok képzését megelőző lépés

Képezzünk egy mesterséges IBAN-t, amely az országcódból (ISO 3166) és az azt követő "00"-ból, valamint a BBAN-ből (alfanumerikus karakterektől eltérő jeleket nem tartalmazó) áll.

Ennek megfelelően a belga BBAN 510-0075470-61 BE00510007547061 lesz.

Első lépés

Az IBAN első négy karakterét a számjegyek jobb végére kell illeszteni.

Az eredmény = 510007547061BE00

Második lépés

A konvertáló tábla segítségével a betűket számjegyekké kell alakítani.

Az eredmény = 510007547061111400

Harmadik lépés

Alkalmazni kell a MOD 97-10 módszert (lásd ISO 7064).

Végezzük el a modulo 97 számítást és a maradékot vonjuk ki 98-ból. Ha az eredmény egy számjegyből áll, akkor egy vezető nullát kell beszúrni.

$98-36=62$ így az IBAN=BE62510007547061

Betű számra konvertáló tábla

A =10	G =16	M =22	S =28	Y =34
B =11	H =17	N =23	T =29	Z =35
C =12	I =18	O =24	U =30	
D =13	J =19	P =25	V =31	
E =14	K =20	Q =26	W =32	
F =15	L =21	R =27	X =33	

Kiegészítések a modulo 97 számítások alkalmazásához

A pontosság érdekében ajánlott a lebegőpontos számok helyett az egész számok használata. Ha a modulo 97 eljárással képzendő szám (a számlaszám hossza miatt) az alkalmazott szoftver által ábrázolható számnál hosszabb (32, vagy 64 biten legfeljebb 9, vagy 18 számjegy ábrázolható), akkor a számítás felosztható egy egész számokon végzett, egymást követő maradék számításra, amely legfeljebb 9, vagy 18 hosszú számjegyből áll.

Az 510007547061111462 osztva 97-el maradékos osztása = 1

A "Kiegészítések a modulo 97 számítások alkalmazásához" részben olvashatók alapján, a belga számlaszámon, az 510007547061111400-án elvégezve az ellenőrzőszám képzésére vonatkozó számításokat, a következők szerint kell eljárni:

1. Számítsuk ki az első 9 (vagy 18) jegyből álló szám 97 modulóját.
2. $510007547 \text{ modulo } 97 = 74$
3. Alakítsuk ki a következő 9 (vagy 18) jegyet a maradékból amelyet az eredeti számból a következő 7/8 (vagy 16/17) számjegy követ. Számítsuk ki a modulo 97-et.
4. $740611114 \text{ modulo } 97 = 12$
5. Ismételjük az eljárást a harmadik lépéstől addig, amíg az összes számjegyet föl nem dolgoztuk.
6. $1200 \text{ modulo } 97 = 36$
7. A maradékot vonjuk le 98-ból és eredményként 62-t kapunk.

A MOD 97-10 módszer alkalmazása a magyar számlaszámokra

A példánkban 16 és 24 hosszú belföldi számlaszám is szerepel. Kezdjük a földolgozást a 16 hosszú belföldi számlaszám ellenőrzőszámának a képzésével!

Az algoritmus kezdete előtt a 16 számjegyből álló számlaszám végét nullákkal 24 jegy hosszúra kell kiegészíteni.

1. A következő 16 hosszú belföldi számlaszámból indulunk ki:

11773016-11111018

2. A 16 hosszú belföldi számlaszám kiegészítése 24 jegy hosszúra a következő eredményt adja:

11773016-11111018-00000000

3. Töröljük az összes nem alfanumerikus karaktert, majd állítsuk elő a számlaszám elektronikus formáját!

117730161111101800000000

4. Egy mesterséges IBAN számot kell képeznünk úgy, hogy a 3. pontban található számlaszámot kiegészítjük az országgóddal és az azt követő 00-val.

117730161111101800000000HU00

5. A konvertáló tábla segítségével a betűket számokká konvertáljuk.

117730161111101800000000173000

6. Vegyük az első 9 számjegyet és képezzük a modulo 97-et!

MOD(117730161;97)=1213713 és a maradék= 0

7. Miután a maradék nulla volt, ezért vegyük a következő 9-es csoportot és képezzük ismét a modulo 97-et!

MOD(111101800;97)=37

8. A maradék 37, ezért a következő 9-es csoport kialakításához a számlaszám fennmaradó részéből 7 jegyet veszünk, amelyek elejére illesztjük a maradékot.

MOD(370000001;97)=0

9. A megmaradt csoporttal végezzük el a maradékos osztást!

MOD(73000;97)=56

10. Végezetül a maradékot ki kell vonnunk 98-ból, hogy megkapjuk az ellenőrző számot.

Tehát az ellenőrző szám $(98-56=)$ **42**

Ennek megfelelően a magyar számlaszámból képzett IBAN:

HU42117730161111101800000000

Számításaink helyességét úgy ellenőrizhetjük, hogy az IBAN számlaszámon elvégezzük a modul 97 eljárást. Ha jól számoltunk, akkor maradékként 1-et kell kapnunk.

A kiinduló számlaszám tehát:

HU42117730161111101800000000

A további lépések:

- 1. 117730161111101800000000HU42**
- 2. 117730161111101800000000173042**
- 3. MOD(117730161;97)=0**

4. $\text{MOD}(111101800;97)=37$
5. $\text{MOD}(370000001;97)=0$
6. $\text{MOD}(73042;97)=1$ tehát helyesen számoltunk.

A 24 jegyű számlaszámnak is számoljuk ki az ellenőrzőszámát!

A kiinduló számlaszámunk, ahol a keresett ellenőrzőszámot a két darab kérdőjellel jelöltük a következő:

HU??107000792142148011110000

Az előzőekben részletesen ismertetett lépések szerint haladva:

1. 107000792142148011110000173000
2. $\text{MOD}(107000792;97)=92$
3. $\text{MOD}(921421480;97)=50$
4. $\text{MOD}(501111000;97)=76$
5. $\text{MOD}(760173000;97)=5$
6. $98-5=93$

Az ellenőrzés lépései:

1. HU93107000792142148011110000
2. 107000792142148011110000173093
3. $\text{MOD}(107000792;97)=92$
4. $\text{MOD}(921421480;97)=50$
5. $\text{MOD}(501111000;97)=76$
6. $\text{MOD}(760173093;97)=1$

Tehát helyesen állapítottuk meg az ellenőrzőszámot.